

PLEZANJE IN VARSTVO OKOLJA

PREŽIVETJE NARAVE IN ČLOVEKA

IGOR MAHER

Alpinizem oziroma plezanje je človekova dejavnost, ki je večinoma vezana na udejstvovanje v naravnem okolju. Težko bi trdili, da alpinist sredi stene ogroža življenje na Zemlji. Vendar se moramo zavedati, da vsaka človekova dejavnost pomeni spreminjanje ravnotežja v okolju, negativni vplivi pa se večajo z naraščanjem množičnosti določenega pojava.

V visokih alpskih stenah bi o množičnosti težko govorili, vse drugače pa je v osamljenih stenah izven alpskega prostora. Take stene, predvsem v primorskih predelih, so priljubljeno zbirališče plezalcev v času, ko razmere v alpskih stenah niso ugodne. Prav take stene so omogočile močan razvoj športnega plezanja. Zaradi prostorske omejenosti takih stenic pa pogosto pride do množičnega obiska, kar seveda povzroča nekatere neprijetne vplive na okolje.

Razlikovati moramo ekološki pomen visokih alpskih sten in osamljenih izvenalpskih stenic, kot so Osapska stena, Črni kal in podobne. Slednje predstavljajo posebno življenjsko okolje sredi sicer ekološko drugačnega sveta. To so izolirane točke, ki ponavadi nudijo edino možno zatočišče mnogim rastlinskim in živalskim vrstam, ki se v primeru motnje nimajo možnosti umakniti. Vznemirjena ptica ne more odleteti v sosednjo, mirno steno, kot je to primer v Alpah, ker običajno daleč okoli ni nobenega ekološko primerne okolja. Mnoge rastline so v takih stenah našle zatočišče, ko so se v preteklosti umikale pred ledom ledenih dob v Alpah ali se zopet vračale.

Zaradi specifičnih rastiščnih in življenjskih razmer v takih stenah so torej tudi živalske in rastlinske vrste specifične in redke. V tem je bistvena razlika, ko govorimo o ogroženosti izvenalpskih sten. Problemi se zelo povečajo v primeru pretirane množičnosti.

Na žalost današnji človek v svoji materialistični omejenosti običajno ne vidi pomena ohranjanja ogroženih, redkih vrst. Raznolikost živalstva in rastlinstva je tista kvaliteta in nujnost, ki se je še vse premalo zavedamo.

OGROŽANJE OKOLJA

- Mnoge stene nudijo zavetišče in prostor za gnezdenje mnogim živalskim vrstam; zanimiv je primer gnezdenja izredno redke ptice, sokola selca, v prepadni steni Sakalojce v Lučki Beli.
- Strmi skalni odlomi predstavljajo rastišče mnogih redkih lišajev, mahov, praproti in višjih rastlin, najbolj pa so ogrožene rastline skalnih

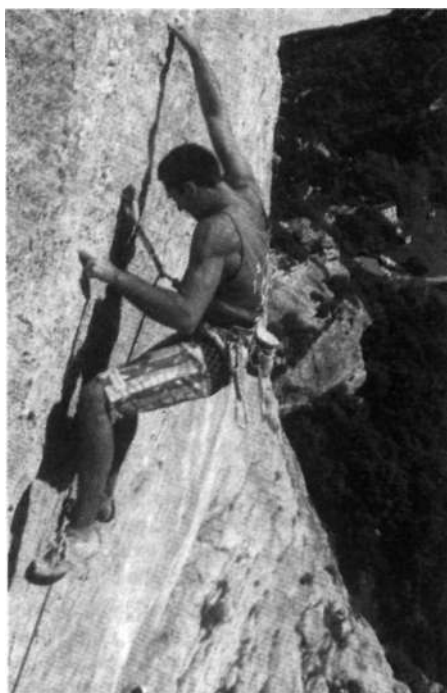
razpok, kot je npr. endemična Tommasinijeva popkoresa v Osapski steni.

- Ogrožena je vegetacija in s tem posredno tudi živalstvo pod steno v primeru neurejenega pristopa.
- Pojavlja se problem odpadkov.
- Zaradi ogrožanja kmetijskih površin v okolici sten (teptanje, divje kampiranje, kurjenje) prihaja do sporov z lokalnim prebivalstvom.

PRAVILA VEDENJA

Prepovedi običajno ne zaležejo mnogo, zato se je bolje izogibati takšnim ukrepom. Bistveno je, da se vsak plezalec zaveda možnih negativnih vplivov, ki jih lahko povzroča s svojo dejavnostjo. Vsekakor je nujno usklajevanje športno-rekreativnih in okoljevarstvenih interesov.

- Večino osamljenih izvenalpskih sten moramo obravnavati kot naravovarstveno zaščiteno območje, tudi če ni uradno zaščiteno kot naravni spomenik.
- Lažje se prilagodi plezalec kot pa ogrožena žival ali rastlina, ki se ne more nikamor umakniti.
- V steni se izogibamo posegom, kot so lomljenje ali žaganje drevja, čiščenje razpok, spreminjanje skalnih oblik.

- Izogibamo se območij, kjer bi ogrožali obstoj rastlinskih in živalskih vrst. V primeru, da je pod steno ali ob vstopu v smer opozorilna tabla, jo čim bolj upoštevajmo. Opozorilna tabla naj bi plezalce informirala, kdaj in pod kakšnimi pogoji naj ne vstopajo v določeno smer, npr. v času gnezdenja ogroženih vrst ptic.
- Pri dostopu in sestopu uporabljajmo obstoječe poti oziroma ob pomanjkanju teh poskrbimo za organiziran in urejen dostop.
- Poskrbimo za ureditev parkirnih prostorov, stranišč, prostorov za kampiranje.
- Pravilno poskrbimo za odpadke.
- Upoštevajmo želje lokalnega prebivalstva.
- Ker je vse več umetnih plezališč, se izogibajmo organiziranja množičnih prireditev v naravnem okolju.
- Odpiranje in nadelava novih smeri oziroma

novih sten naj bi potekalo v sodelovanju s komisijo za varstvo gorske narave. Stene in stenice bi razvrstili v več kategorij glede na interese plezalcev in naravovarstvenikov. V stenah, kjer ne bi ugotovili ogrožanja naravnega okolja, omejitve ne bi bile potrebne. Z naraščanjem naravovarstvene pomembnosti pa bi se večal obseg prilagajanj in omejitev, od pazljivosti pri plezanju prek delnih prostorskih in časovnih omejitev do popolne zapore najbolj ogroženih predelov.

- Skrbimo za čim večjo informiranost in ozaveščenost plezalcev.

Naj se tudi v praksi potrdi misel, da je plezalec varuh naravnega okolja, kajti le tako bomo doživeli zadovoljstvo ob tej rekreativni dejavnosti. Le s prilagajanjem bomo dosegli tisto kulturo obnašanja, ki omogoča sožitje in preživetje narave in človeka.

DENALI JE NAJBOLJ MRZEL VELIKAN NA SVETU

LEDENA INDIJANSKA GORA

CENE GRILJC

V volji je moč in spoznanje! Če hočeš, zmoreš več, kot misliš. To ni moja logika, to je zgodba dela mojega življenja.

Po operaciji hrbtenice, ki jo je uspešno opravil profesor **dr. France Srakar**, sem zanj imel samo eno vprašanje:

»Kaj naj sedaj počnem? Rad bi še veliko hodil.«

Svojega gorniškega prijateljstva ni mogel izraziti lepše in rekel mi je: »Hodi!«

Dobro sem ga razumel in njegovo edino besedo sem si zapomnil. Hvala, spoštovani profesor, hvala, prijatelj!

In hodil sem, počasi, hitreje, povsod. Vzemna terapija je rodila zlate sadove.

Pet mesecev kasneje sem opravil prvo zimsko turo, na Rinke. Potem se mi je - moderno povedano - »ful odštekal«.

TRINAJST NI NESREČNO ŠTEVILO

Spremenil sem način življenja, pa vseeno je bilo vse postorjeno. Pri hiši nisem več garal, ampak delal. Beseda »hodi« mi je sedla v dno duše. Pred srečanjem z Abrahamom sem se ponovno lotil plezanja. Za mojo hrbtenico je bil to pravi balzam. Odkril sem zdravilo, ki je bilo najboljše terapija za mojo hrbtenico, duha in telesa. Telovadba in hoja sta postala moja nuja.

V Dolomitih, francoskih in švicarskih Alpah sem obiskal dva ducata štiritočakov, zahotelo se mi je v Kavkaz, v Himalajo in trinajsto leto še hladne terapije na Alaski. Maja meseca lani

sem to namero tudi uresničil. Uspelo mi je priti na Mount McKinley - Denali.

To je moja zgodba, doživljanje vzpona Slovenca, ki je v letu osamosvojitve Slovenije nesel na najvišji vrh polarnega pasu svojih sedeminpetdeset križev - ne v počastitev, ampak sebi v dokaz, da so križi težki toliko, kolikor si jih sposoben nositi. Bil sem v navezi s **Stanetom Klemencem**, ki je Alasko že poznal. Na vrhu sem se trinajste obletnice operacije sam spominjal - in trinajst nepozabnih dni sva preživela na Alaski. Je torej trinajst nesrečno število?

Do Alaske je daleč, zato iz naše dežele malo-kdo zaide tja. Čudovitim potopisom **Vikija Grošlja** in **Janeza Bizjaka** o doživljanju Alaske in McKinleva, Denalija, dodajam še svojega. Pravzaprav sta njuna potopisa »kriva« in sta mi bila izziv za odhod v Alaske gore, izgovor za dušo in svoje najbližje pa sem tudi moral imeti.

Vsi zapisi, kar sem jih pred odhodom prebral, so me opozorili na eno resnico: »Na vrh Denalija moraš priti v alpskem slogu, čimhitreje in pika, sicer te mraz ugonobi. Potrebna je torej vsestranska kondicija. Nihče od piscev ne skopari s takimi besedami: prekleti mraz, hudičev mraz, mrz, ki boli. Te mrzle besede so me ohladile pred zaletavostjo. Manjkal mi je še jedilnik za osem mrzlih dni, pa sem ga tudi sestavil. Dovolj bo tekoča kalorična hrana - juhe, čaj, med, čokolada, piškoti, prepečenec in suha klobasa za boljši okus. Skupna teža tovara mora biti čim manjša. Ves čas si namreč sam sebi nosač.

O Alaski sem začel resno razmišljati - skoraj